Дитяча комічна оперка в одній дії

Дієві (співочі) партії:

1. Коза-дереза.

2. Лисичка-сестричка.

3. Зайчик-лапанчик.

4. Рак-неборак.

5. Вовчик-братик.

6. Ведмідь-товстолап.

Хор усіх звірів, яких личини (маски) знайдуться в дітей до гри. Дія ведеться в лісі, коло лисиччиної нори під дубом. Інтродукцію-пролог співають усі гуртом при фортепіані й гармонії (можна й без нього) при завішеній сцені. На завісі можна змалювати місток через річку, дідову хату, дід коло неї й коза; або ж завісою до прологу буде звичайне біле простирадло, яко екран до магічної лампи; на нім, відповідно до тексту хору в інтродукції, показують дітям через магічну лампу малюнки: 1) базар, 2) пасовисько, 3) зустріч кози з дідом.

Хор

У Києві на базарі

Жиди козу продавали,

А дід козу полюбив,

Аж три копи заплатив.

Поклав кізоньку на віз

Та й додому привіз.

"Гляди, бабо, кози,

Що купив я на торзі".

Баба козу шанувала,

Пасла добре, напувала,

А коза навісна

Ще й жаліться пішла…

Дід

Козю моя люба!

Козю моя мила!

Чи пила ти,

А чи їла?

Коза

Ой я, діду, не пила,

Я голодна була.

Бігла я через гребельку ,

Та випила водиці крапельку,

Ой бігла я через місточок

Та вхопила кленовий листочок.

Тільки пила,

Тільки й їла.

Хор

Розсердився старий дід,

Свою бабу убив,

А козу-дерезу

Сам на пашу повів.

Не впізнала коза

Старенького діда.

Як прибігла додомоньку,

Сидить дід обіда.

Дід

Козю моя люба!

Козю моя мила!

Чи пила ж ти,

Чи ти їла?

Коза

Ой я, діду, дідусеньку,

Не пила й не їла,

Бо ота лиха личина

Мене не гляділа!

Хор

Гм! Гм!

Розсердився старий дід

На козу брехливу,

Узяв ніж, прив’язав

Дерезу до хліву.

Черкнув дід по козі,

Та ніж уломився,

Зосталася коза жива,

А бік облупився.

Ой пішов старий дід

Ножика шукати, –

Коза – скік! Коза – смик!

Та й ну утікати!

Завіса звивається; видно ліс: посередині дуб; праворуч дуба лисиччина нора; ліворуч стежка і просто стежка; трава, бур’ян у лісі, квіточки. Лисичка ходить з віником, обмітає навкруги, чепурить свою хату.

Лисичка

Я лисичка, я сестричка,

Не сиджу без діла;

Я гусятка пасла,

Полювать ходила.

А тепера у неділю

Треба відпочити,

Свою хатку гарнесенько

Треба покрасити.

А щоб краща, а щоб краща

Була моя хатка,

Піти треба у гайочок

Квіточок нарвати.

Кладе віника й біжить веселенько в ліс по квітки. З другої доріжки вискакує несамовита коза, перелякана, облуплена, озирається на всі боки.

Коза

(плаче)

Ой боже мій, боже.

Що маю робити,

Як нажене старий дід,

Буде знов лупити!

Куди ж мені, бідній,

Куди заховатись?

Бо так сором,і людям

Добрим показатись.

Зауважила лисиччину нору, радіє.

А тепер я нікого не боюсь,

Я в цю норку схоронюсь, схоронюсь!

Ховається в лисиччину нору, товчеться й тупоче. Тимчасом лисичка надбігла з квітками з лісу й чує, що хтось товчеться в її хатці.

Лисичка

(схитра питає)

Ой хто, хто

В лисиччиній норці?

Ой хто, хто

Прийшов сюди в гості?

Коза

(тупотить у норі ногами, стукотить рогами)

Я коза-дереза,

Півбока луплена,

За три копи куплена,

Тупу-тупу ногами.

Сколю тебе рогами,

Ніжками затопчу,

Хвостиком замету,

Тут тобі й смерть!

Лисичка

Ой лишенько, ой горенько!

Бідна моя головонька!

(Утікає в ліс).

Коза

(вискочила з нори, пританцьовує)

Я коза-дереза

Хитра та лукава,

Я лисицю дурну

Добре налякала!

Ховається в нору. Тимчасом лисичка вертається з лісу й зустрічається із зайком.

Зайко

Добрий вечір, лисонько,

Куди йдеш?

Скажи мені правдоньку,

Де живеш?

Лисичка

Отут живу у хатоньці

Край води,

А ти туди, зайчику,

Не ходи!

Зайко

Ой чом, та чому, та чому?

Лисичка

(вказує з острахом на нору)

Бо мене вже саму

Із власної хати,

Сором і казати,

Вигнав звір якийсь лихий.

Зайко

(перехоплює, біжить до нори, цікаво водить ушками)

Скажи ж, лисонько, який?

Ой хто, хто в лисиччиній хаті?

Хто смів лиску

З хати виганяти?

Коза

(з нори)

Я коза-дереза… і т. д.

Вискакує з нори. Зайко зі страху стає на лапки, а далі в тривозі кричить: "Ой, ой, ой!" – І втікає.

Коза

(пританцьовує, а далі ховається).

Ха-ха-ха! Ха-ха-ха!

В лісі щось виє, коза ховається, лисичка теж. Виходить вовк.

Вовк

Ой я сірий возчок

По степах гуляю

Та на тих овечок

Пильно поглядаю.

А яка з них дурна,

Не слухає чабана,

Ту я зараз за чуприну

Та і покараю.

(Побачив лисичку).

Чого ти, сеструню, ридаєш,

Слізьми свою мордочку змиваєш?

Лисичка

(жалісливо)

Ой як мені не плакати, брате,

Щось страшне залізло в хату!

Вовк

Ти, сестричко, не журись, не журись,

Веселенько усміхнись, усміхнись!

Лисичка

(сумовито)

Не всміхнуся, вовчику-брате:

Прибігав тут зайчик рятувати,

Та злякався та й утік куценький;

Куди ж тобі, вовче худенький!..

Вовк

(клацає зубами й кричить у нору)

Ой хто, хто

В лисиччиній хаті?

Той буде добре

Мої зуби знати!

Коза

(з нори, страхаючись).

Я коза-дереза… і т. д.

Вовк

(крутить головою).

Тут щось не до речі,

Хоч голос овечий,

Та вже надто дужий,

Утікай, мій друже!

Утікають з лисичкою врозтіч: вовк ліворуч, лисичка ховається за дуба. Коза вискочила з нори, пританцьовує й співає весело.

Коза

Ось вам коза, ось вам коза.

Хитра та лукава,

І зайчика і вовчика

Добре налякала!

Ховається в нору. Чути тупотіння й тріскіт у лісі. З лісу чвалає поважно ведмідь, вуси лапою обтираючи.

Ведмідь

(погладжує себе по боках)

Хидив я, ходив по всіх

пасіках,

Весело там!

Лічив щільники по всіх

уликах,

Солодко – страх!

Сідає на колоді, тимчасом з другого боку вийшла лисичка, сідає й голосить.

Лисичка

(смутно)

Ох, горе, горе!

Нещаслива доле,

Бідна ж моя голівонька,

Нема в мене дому!

Коза

(з нори)

Ме-ке-ке!

Ме-ке-ке!

Ведмідь

(підійшов, підперся в боки, похитує головою).

Чого це ти, свахо, ридаєш?

Карі свої очі стираєш?

Чого ти свій хвостик волочиш?

І на свата глянути не хочеш?

Лисичка

(плачучи)

Ой, як мені не плакати, свате,

Щось страшне залізло в хату,

Та ще мене, бідну, лякає,

Із своєї хати виганяє!

Ведмідь

А ти, свахо, не журись, не журись,

Глянь на мене, подивись, подивись!

(Підходить до нори, розмахує лапами, загукує грізно).

Ой хто, хто

В лисиччиній хаті?

Отой буде добре

Мої лапи знати!

Коза

(з нори)

Я коза-дереза… і і. д.

Ведмідь

(посувається назад, покручує головою)

Оце так! Оце так, що попав!

Я такого не видав, не чував!

Цур йому пек!

(Утікає задом у ліс)

Щось здалека шелестить у лісі; лізе рак, чіпляючись за гілля, а далі вибравсь на середину, зняв кліщі вгору.

Рак

Ой я рак-неборак,

Я не простий козак!

Через те на мені

Не крея, не сіряк.

(Вигукує)

Я над раками пан,

Я болотний гетьман!

(Гордовито)

Подивіться, люди добрі,

Який пишний жупан!

(Заздрівши лисичку під кущем, що плаче).

Чого це ти, тіточко, плачеш?

За сльозами світу не бачиш?

Лисичка

Як мені не плакати, небоже,

В моїй хаті сталося негоже:

Поселилося страшне щось таке!

Тупотить та кричить ме-ке-ке!

Рак

А я того звіра добре знаю,

Коли хоч, то зараз ізлякаю!

Лисичка

Куди тобі, раче!

Були гут і кращі,

Та й ті не прогнали,

Назад повтікали.

Рак

А я прожену!

У лісі чути гомін; гармидер щораз дужчає.. З лісу виходить усякий звір: миші, тхори, індики, пес. кішка, кабан, заєць, вовк, ведмідь.

Звірячий гурт

(грізно)

Ходім, братця, воювати,

Лисиченьку рятувати;

Нас орда тепер така,

Що ніхто нас не зляка.

Ми застукаєм ногами,

Зацокочемо зубами;

Скрикнем страшно на ввесь ліс:

Ану, звірю, покажись!

Коза

А я таки не боюсь, не боюсь,

Та з вас добре насміюсь, насміюсь!

Я коза-дереза… і т. д.

Рак

(перебиває).

А я рак-неборак,

Я не простий козак;

Я над раками пан,

Я болотний гетьман!

Посилав мене дід

За тобою услід,

А я тебе не здогнав,

Так на слід твій попав.

Гей, козо, не хвались,

Глянь-но краще, подивись,

Нас тобі не злякати,

Вилізай-бо швидше з хати!

Ми всі тут стоїмо,

І тебе лиш ждемо,

А за шкоди тобі добре

Прочуханки дамо!

Рак запускає кліщі в нору й витягає звідти козу за бік; держить її, а звірі хапають її хто за що.

Ведмідь

(хапає козу спереду за роги, коза пручається)

Я ведмідь-товстолап,

Я за голову хап!

Вовк

А я сірий вовчок,

Візьму козу за бочок!

Коза

(просячись)

Ой не буду, простіть,

Ой звірятка, одпустіть!

Рак

А я рак-неборак,

Як ущипну – буде знак!

Коза

Ме-ке-ке!

Ме-ке-ке!

Усі

Годі, годі, не просись,

Ходім краще в темний ліс,

За всі шкоди-перешкоди

Хоч тепера розплатись!

Усі кидаються й тягнуть козу в ліс на розправу: хто за роги, хто за ноги, коза пручається, жалібно кричить: ме-ке-ке!

Завіса

Примітки

Лібретто дитячої опери. Вперше надруковано в журналі "Дзвінок", Львів, 1890, № 23. Подається за виданням: Дніпрова Чайка, Твори, "Рух", Х., 1931.